

Nâng cao phẩm chất, đạo đức và năng lực cán bộ đáp ứng yêu cầu cách mạng trong giai đoạn mới

■ PGS, TS. CAO DUY HÀ

Học viện Chính trị - Hành chính Quốc gia Hồ Chí Minh

Để làm được nhiệm vụ lãnh đạo chính trị, quản lý kinh tế, một điều kiện quan trọng đòi hỏi người cán bộ lãnh đạo, quản lý phải có khả năng đoàn kết quy tụ cán bộ xung quanh mình.

Đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng và Nhà nước ở các cấp là những người có trách nhiệm trực tiếp tham gia góp phần vào việc hoạch định chủ trương, đường lối chính sách của Đảng, đồng thời cũng là người lãnh đạo, tổ chức thực hiện và kiểm tra kết quả việc thực hiện những chủ trương, đường lối chính sách đó trong thực tiễn. Bởi vậy, đòi hỏi người cán bộ lãnh đạo, quản lý phải trung thành với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và đường lối chính sách của Đảng. Phải nhận thức đúng đắn về công cuộc đổi mới toàn diện của Đảng; tiếp thu và thực hiện sự nghiệp đổi mới đó có nguyên tắc và khoa học, nhất là sự đổi mới về quan điểm

lãnh đạo nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Phẩm chất chính trị của người cán bộ chủ chốt phải thể hiện thành những quan điểm chính trị, xã hội, kinh tế cụ thể và biểu hiện ở sự lãnh đạo, quản lý thực hiện có kết quả những chính sách xã hội và chính sách kinh tế của Đảng đề ra, để thúc đẩy xã hội phát triển theo đúng quy luật khách quan. Phẩm chất chính trị đúng đắn của người cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt là “cái gốc cơ bản” để hoàn thành nhiệm vụ được giao trong bất kỳ tình huống khó khăn nào. Cùng với phẩm chất chính trị còn đòi hỏi phải có đạo đức cách mạng trong sáng. Đạo đức cách mạng như Bác Hồ đã dạy: “Quyết tâm suốt đời đấu tranh cho Đảng, cho cách mạng”(1), đó cũng là điểm chủ yếu nhất của bất kỳ người cán bộ, đảng viên nào trong hệ thống chính trị xã hội ở nước ta.

Về năng lực trí tuệ khoa học, người cán bộ lãnh đạo, quản lý phải được thể hiện ở sự nhận thức nhạy bén và chính xác các quy luật xã hội và quy luật kinh tế; đồng thời biết vận dụng sáng tạo vào điều

kiện cụ thể của đất nước, để góp phần hoạch định đường lối chủ trương chính sách kinh tế và xã hội đúng với từng thời kỳ của cách mạng. Năng lực trí tuệ còn thể hiện ở khả năng tiếp thu và cụ thể hóa các Nghị quyết của Đảng vào lĩnh vực do mình lãnh đạo và tổ chức thực hiện; đối với cán bộ lãnh đạo kinh tế, năng lực trí tuệ khoa học thể hiện ở sự thông thạo về chuyên môn. Chuyên môn nói ở đây là những kiến thức khoa học về quản lý sản xuất và kinh doanh mà mỗi người cán bộ chủ chốt của Đảng, Nhà nước phải có để thực hiện vai trò lãnh đạo, quản lý của mình trong lĩnh vực kinh tế. Lênin đã chỉ ra rằng: Muốn quản lý thì phải là người thông thạo chuyên môn, phải biết một cách đầy đủ và chính xác tất cả những điều kiện của sản xuất, phải hiểu được kỹ thuật của nền sản xuất đó ở trình độ hiện đại của nó, phải có một trình độ khoa học nhất định. Có thể nói phẩm chất đạo đức là điều kiện “Cần”, năng lực là điều kiện “Đủ” để giúp người cán bộ lãnh đạo, quản lý hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Vì vậy, đòi hỏi bản thân mỗi cán bộ phải thường xuyên rèn luyện, nâng cao ba mặt đó để đáp ứng yêu cầu của cách mạng đặt ra.

Quản lý sản xuất và kinh doanh trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ở nước ta hiện nay

vô cùng phức tạp và tinh tế, người lãnh đạo, quản lý phải nắm bắt được các quy luật kinh tế, nhất là những quy luật về sản xuất, hàng hóa và thị trường mới có khả năng tổ chức thực hiện tốt các quá trình kinh tế xã hội đi theo định hướng XHCN.

Việc tổ chức thực hiện các chủ trương về kinh tế của Đảng đòi hỏi người cán bộ lãnh đạo, quản lý ở từng lĩnh vực, từng ngành, từng cấp phải có nghệ thuật lãnh đạo, quản lý, đó là mặt quan trọng nhất của năng lực tổ chức thực hiện các quá trình kinh tế xã hội. Thực tiễn cho thấy các quá trình kinh tế diễn ra bao giờ cũng vô cùng phức tạp và rất phong phú, nhưng nó vẫn không thoát ra khỏi những quy luật khách quan - những quy luật “tự nó”. Ăngghen đã nói: “Kinh tế tự vạch đường đi cho nó”(2), người tổ chức thực hiện các quá trình kinh tế có hiệu quả cao đó là những người hiểu biết được sự vận động đa dạng và phong phú của các quá trình kinh tế, hướng nó đi theo đúng quỹ đạo quy luật khách quan.

Để làm được nhiệm vụ lãnh đạo chính trị, quản lý kinh tế, một điều kiện quan trọng đòi hỏi người cán bộ lãnh đạo, quản lý phải có khả năng đoàn kết quy tụ cán bộ xung quanh mình. Muốn vậy, người cán bộ lãnh đạo, quản lý phải có tác phong “miệng nói tay làm”; phải sâu sát quần chúng và lắng nghe ý kiến

của quần chúng; thực hành dân chủ một cách đầy đủ và bảo đảm sự công bằng hợp lý trong phân phối, hưởng thụ về quyền lợi tinh thần cũng như vật chất giữa cán bộ lãnh đạo cấp trên với lãnh đạo cấp dưới, giữa cán bộ lãnh đạo với đảng viên và quần chúng trong đơn vị. Có làm được như vậy, người cán bộ lãnh đạo, quản lý mới thực sự có tín nhiệm cao với quần chúng, mới dễ dàng động viên quần chúng nỗ lực phấn đấu thực hiện tốt những chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước. Tiến lên CNXH ở nước ta với mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Để thực hiện mục tiêu đó, người cán bộ lãnh đạo, quản lý ở các cấp phải thường xuyên nâng cao và hoàn thiện phẩm chất chính trị và năng lực trí tuệ khoa học, đó là điều kiện hàng đầu để đưa sự nghiệp đổi mới ở nước ta tiến lên một cách vững chắc, bởi vì như Bác Hồ đã dạy: “Cán bộ là cái gốc của mọi việc”(3).

Trước yêu cầu đòi hỏi của sự nghiệp đổi mới hiện nay, vấn đề lựa chọn, sàng lọc và rèn luyện đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng và Nhà nước có đủ tiêu chuẩn về tài và đức, để hoàn thành tốt nhiệm vụ được Đảng giao là cần thiết. Muốn vậy:

1. Phải có những biện pháp tích cực nhất để làm trong sạch đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng,

đặc biệt là khắc phục tình trạng tham nhũng, cửa quyền, hách dịch, xa rời quần chúng trong một số không ít cán bộ. Có như vậy mới củng cố lòng tin của quần chúng vào sự lãnh đạo của Đảng và quần chúng mới tự giác đi theo con đường của Đảng vạch ra. Thực hiện Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VIII, đến nay việc lựa chọn, xây dựng và kiện toàn đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng ở các cấp đã có những bước tiến triển đáng ghi nhận. Chúng ta đã dần dần trẻ hóa được đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý, nhất là ở cấp cơ sở, thay đổi được một số cán bộ lãnh đạo, quản lý có khuyết điểm và giảm sút ý chí chiến đấu, không đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ được giao; đề bạt

được một số cán bộ có phẩm chất, năng lực và tín nhiệm, cắm chốt ở những lĩnh vực quan trọng. Những cán bộ này đã góp phần tạo ra một bước phát triển mới về kinh tế và xã hội ở đó.

Tuy nhiên, xem xét một cách nghiêm túc trên tổng thể từ vĩ mô đến vi mô, từ Trung ương đến địa phương và cơ sở vẫn thấy còn nhiều thiếu sót tồn tại, biểu hiện ở nhiều mặt: Đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt có đổi mới nhiều nhưng chưa mạnh. Qua khảo sát thực tế của chúng tôi, ở một số địa phương thuộc ba vùng lãnh thổ: đồng bằng, trung du và miền núi cho thấy đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý có 70% làm tốt công việc; 20% phải bồi dưỡng thêm mới có thể phát huy tốt được, còn 10%

không đủ năng lực để đảm nhiệm công việc được giao, đòi hỏi phải thay hoặc cho đi đào tạo lại mới có thể đáp ứng được yêu cầu đòi hỏi của cách mạng hiện nay.

Thực trạng trên đây của đội ngũ cán bộ lãnh đạo quản lý hiện nay đòi hỏi phải có những biện pháp hữu hiệu khắc phục, nếu không sẽ làm cho đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt của Đảng, Nhà nước không mạnh lên mà còn bị yếu đi và làm giảm lòng tin của quần chúng. Văn kiện Đại hội XI cũng nêu rõ: Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ, đồng bộ công tác cán bộ, thực hiện tốt chiến lược cán bộ thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa... Trọng dụng người có đức, có tài. Nâng cao chất lượng công tác đào tạo, bồi

duỡng cán bộ... Có chế tài xử lý nghiêm những trường hợp chạy chức, chạy quyền, chạy chỗ, chạy tước, chạy bằng cấp, chạy huân chương. Kịp thời thay thế yếu kém về phẩm chất, năng lực, không hoàn thành nhiệm vụ, giảm sút uy tín... Do vậy, một biện pháp quan trọng là phải tăng cường công tác quản lý cán bộ, cấp ủy Đảng, thủ trưởng các ngành, đơn vị cấp trên phải sử dụng tốt những bộ phận tham mưu, các ngành chuyên môn nghiệp vụ của cấp mình, coi trọng công tác phát động quần chúng ở cơ sở để tăng cường kiểm tra, kiểm soát các hoạt động của đội ngũ cán bộ chủ chốt ở cấp dưới.

Khi thấy cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp dưới có biểu hiện tiêu cực phải kịp thời uốn nắn, ngăn chặn; phải thi hành kỷ luật Đảng hoặc Nhà nước một cách nghiêm khắc, kịp thời đối với những cán bộ đã phạm sai lầm; mặt khác, cấp trên cũng phải khẩn trương nghiên cứu đề ra những thể chế, những quy định mà trước đây chưa có, hoặc đã có nhưng không còn phù hợp với yêu cầu về đổi mới cơ chế quản lý kinh tế - xã hội của đất nước trong giai đoạn hiện nay, thậm chí sửa đổi cả những thể lệ, chế độ tuy mới đề ra nhưng không phù hợp với thực tế. Có như vậy mới có cơ sở đúng đắn để xem xét đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý ở các cấp, nhất là cấp cơ sở tốt hay xấu, là những cán bộ chủ

chốt thật sự năng động trong các hoạt động sản xuất kinh doanh hay chỉ lợi dụng những chỗ sơ hở trong thể lệ, chế độ quản lý để trục lợi cá nhân. Có làm được như vậy mới sàng lọc, lựa chọn những cán bộ chủ chốt tốt, thanh lọc những cán bộ xấu, không đủ phẩm chất và năng lực ra khỏi cương vị chủ chốt.

2. Đào tạo và bồi dưỡng lại đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng, Nhà nước theo yêu cầu mới, trang bị những kiến thức cơ bản về chính trị, quản lý xã hội và quản lý kinh tế để đội ngũ cán bộ này có được phẩm chất chính trị và năng lực trí tuệ ngang tầm với đòi hỏi của cách mạng trong giai đoạn hiện nay. Đây là vấn đề khá cấp bách để hình thành đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng, Nhà nước cho nhu cầu cách mạng trước mắt cũng như lâu dài. Bác Hồ dạy: "Đã lựa chọn đúng cán bộ, còn cần dạy bảo lý luận cho cán bộ. Chỉ thực hành mà không có lý luận cũng như có một mắt sáng một mắt mù"(4). Vì vậy người cán bộ lãnh đạo, quản lý phải thường xuyên học tập để nâng cao hiểu biết, không thể tự cho mình đã giỏi. Học ở đâu? Bác Hồ nói: "Học ở trường, học ở sách vở, học lẫn nhau và học nhân dân, không học nhân dân là một thiếu sót lớn"(5).

Sự đào tạo và bồi dưỡng lại đội ngũ cán bộ của Đảng phải được tiến hành bằng

nhiều biện pháp: mở các lớp bồi dưỡng ngắn ngày; tổ chức cho cán bộ lãnh đạo hội thảo khoa học các chuyên đề về lãnh đạo, quản lý xã hội và kinh tế; tổ chức tham quan thực tế để học hỏi những kinh nghiệm của nhau; tổ chức tốt hệ thống thông tin, truyền tin để tạo điều kiện cho cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt ở các cấp nhận tin và xử lý tin nhanh nhất, thuận lợi nhất... Một vấn đề quan trọng có tác dụng bồi dưỡng nâng cao trình độ nhận thức và năng lực lãnh đạo, quản lý của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý một cách có hiệu quả thiết thực là tổng kết các hoạt động thực tiễn trong tình hình đất nước đang được đổi mới toàn diện, đi vào chiều sâu cả về kinh tế, xã hội, đổi mới cơ chế quản lý đối với nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, đối với việc thực hành dân chủ và công khai, công bằng trong xã hội. Việc làm này phải được thường xuyên coi trọng.

3. Lấy việc thường xuyên và nghiêm túc thực hành tự phê bình và phê bình, tích cực sửa chữa sai lầm khuyết điểm, phát huy ưu điểm là một yêu cầu để rèn luyện người cán bộ lãnh đạo, chủ chốt của Đảng ở các cấp.

Thường xuyên tự phê bình và phê bình là một trong những nguyên tắc cơ bản về xây dựng Đảng. Những người cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng phải

thể hiện nó như một mặt thuộc về bản chất của mình. Người cán bộ lãnh đạo của Đảng ở các cấp phải biết nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật, nói rõ đúng sự thật về những ưu khuyết điểm của bản thân mình và nhận sự phê bình chính đáng của nhân dân. Không nên tự tôn, tự đại mà phải lắng nghe, phải hỏi ý kiến của nhân dân. Chỉ có như vậy thì các khuyết điểm mới được sửa chữa nhanh chóng. Việc này nói thì dễ nhưng làm thì khó. Nếu người cán bộ lãnh đạo, quản lý nào không có can đảm sửa chữa, mà tìm cách che giấu những khuyết tật của mình, thì sớm hoặc muộn sẽ sa vào lối lầm càng nặng dẫn tới thoái hóa biến chất. Công tác tự phê bình và phê bình được thực hiện nghiêm túc là một điều kiện để bảo đảm sự phát triển ngày càng hoàn thiện của người cán bộ lãnh đạo, quản lý chủ chốt của Đảng và Nhà nước.

4. Lấy hiệu quả thực hiện công việc để lựa chọn cán bộ lãnh đạo, quản lý. Hiệu quả thực hiện nhiệm vụ chính trị là thước đo phẩm chất, năng lực cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng, Nhà nước ở các cấp. Do đó phải qua hoạt động thực tiễn và bằng những biện pháp cụ thể như: định kỳ lấy tín nhiệm từ quần chúng và kiểm tra kết quả công tác được giao để lựa chọn, sàng lọc những cán bộ có tài năng lãnh đạo, quản lý tiếp tục bồi dưỡng và nâng

cao thêm tài năng đó của họ. Kiên quyết loại khỏi đội ngũ những cán bộ lãnh đạo, quản lý phẩm chất chính trị kém, tham nhũng, coi thường quần chúng, quan liêu, hách dịch, lấy lợi ích cá nhân làm mục đích cao nhất của mình, háms danh háms lợi, sống giả dối, cơ hội chỉ xoay xở tạo cho mình một cuộc sống xa hoa bằng các nguồn thu nhập bất chính và những cán bộ lãnh đạo quản lý lợi dụng chức quyền ô dù cấp trên làm chỗ dựa chạy quyền, chạy chức, hoặc để bao che những thói hư, tật xấu của mình.

Đối với những cán bộ lãnh đạo, quản lý tuy phẩm chất chính trị và đạo đức tốt, nhưng năng lực không còn đủ đáp ứng nhiệm vụ so với yêu cầu mới, ý muốn thì tốt đẹp, song tài năng đã hạn chế "lực bất tòng tâm", thì Đảng sớm bố trí công việc khác cho phù hợp đi đôi với đãi ngộ thỏa đáng theo đúng chính sách cán bộ; không nên vì "tế nhị" mà để kéo dài gây cản trở công việc. Bản thân mỗi cán bộ ở vào những trường hợp đó cũng nên tự biết mình và cũng vì lợi ích chung của cách mạng mà giới thiệu với Đảng những cán bộ có đủ điều kiện thay thế cương vị của mình.

5. Có chính sách phân biệt đãi ngộ vật chất và động viên tinh thần giữa những cán bộ lãnh đạo, quản lý giỏi với những cán bộ lãnh đạo, quản lý bình thường, có như vậy mới

khuyến khích người có tài năng phát triển thêm tài năng đó; người trung bình phải phấn đấu vươn lên, không nên để người có tài và người bất tài hưởng thu đãi ngộ ngang nhau. Thực hiện chính sách này sẽ tạo ra điều kiện thường xuyên phát triển và hoàn thiện phẩm chất chính trị và tài năng của đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng, Nhà nước ở các cấp, đáp ứng yêu cầu đặt ra ở mỗi giai đoạn phát triển đi lên của cách mạng nước ta.

Thực hiện những giải pháp trên đây, có thể nói là không mấy khó khăn nếu như Đảng và Nhà nước, cấp uỷ và chính quyền các cấp kiên quyết thực hiện một cách dân chủ, đến nơi đến chốn. Đông đảo nhân dân không chỉ chờ đợi mà sẵn sàng tạo hậu thuẫn cùng với Đảng và Nhà nước để thực hiện các giải pháp trên, nhằm không ngừng hoàn thiện về mọi mặt đối với đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý của Đảng, Nhà nước ở các cấp, để đưa sự nghiệp cách mạng của nước ta tiến lên CNXH một cách vững chắc./

-----
(1) Hồ Chí Minh Toàn tập, t.9, Nxb CTQG, H, 1995, tr.285.

(2) Mác-Ăngghen Toàn tập, t.25, tr.420.

(3) Hồ Chí Minh: Văn đề cán bộ, Nxb ST, H, 1974, tr.26.

(4) Hồ Chí Minh, Sdd, tr.35.

(5) Hồ Chí Minh, Sdd, tr.59.